

TMT ÖNCESİ KIBRIS TÜRKLERİ'NİN DURUMUNA DAİR TÜRKİYE'NİN KIBRIS KONSOLOSLUĞUNCA HAZIRLANAN BİR RAPOR VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ*

Nuri KÖSTÜKLÜ**

ÖZET

1930'lu yılların sonlarına doğru Kıbrıs Türk toplumu pek çok sıkıntı ve problemlerle adeta adada var olabilmenin mücadelesi içindedir. Türkiye'nin Kıbrıs Konsolosu tarafından 1938 yılında hazırlanan bir raporda Kıbrıs Türklerinin yaşadığı sıkıntılar ve çözüm yolları ayrıntılı bir şekilde dile getirilmektedir. Bu raporda; İngiliz yönetiminin ve Rumların Kıbrıs Türklerinin milli kimliklerine yönelik baskıları, Türklerin ekonomik durumları ve Adadan göçe zorlayan uygulamalar ve bu problemler karşısında neler yapılabileceği ifade edilmektedir. Bu bakımdan Kıbrıs Meselesini ve Kıbrıs Türklerinin yaşadıkları sıkıntıları anlama bakımından söz konusu rapor önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Meselesi, Türk Mukavemet Teşkilatı, Mahmut Ekrem Arar, Kıbrıs Türkleri, Türkiye-Kıbrıs ilişkileri.

A REPORT PREPARED BY CYPRUS CONSULATE OF TÜRKİYE ABOUT THE CYPRIOT TURKS BEFORE TMT AND SOME THOUGHTS ON IT

ABSTRACT

In the late 1930's the Cyprus Turkish society was struggling to remain alive on the island with myriad of distress and problems. The distress the Cypriot Turks suffered and their solutions were reported

* 31 Ekim- 5 Kasım 2011 tarihlerinde Kıbrıs'ta toplanan "II. Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadele'de TMT'nin Yeri" konulu Uluslararası Sempozyuma bildiri olarak sunulmuştur.

** Selçuk Üniversitesi, A.Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı, Meram- KONYA

in great detail in a report prepared by the Cyprus Consulate of Türkiye in 1938. Both the oppressions of English management and Cypriot Greeks on the national identity of Cypriot Turks, the economical situation of the Cypriot Turks, and the enforcements on them to leave the island and what could be done to solve those problems were stated in that report. In this regard, the report mentioned above is significant with respect to understanding the oppressions suffered by the Cypriot Turks.

Key Words: Cyprus Question, Turkish Resistance Organisation, Mahmut Ekram Arar, Cypriot Turks, the Türkiye-Cyprus Relations.

I- GİRİŞ

Bilindiği üzere Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT); Kıbrıs Türkleri'nin Rumlar'a ve İngilizler'e karşı haklarını savunmak, Türk toplumunun birliğini ve bütünlüğünü sağlamak, Enosis amacına yönelik teröre karşı durmak, can ve mal güvenliğini sağlamak ve Anavatan Türkiye ile sıcak ilişkileri ve bağlılığı kuvvetlendirmek amacıyla Kıbrıs Türk toplumunun meşru müdafaasının tabii bir sonucu olarak 27 Temmuz 1957'de kurulmuştu. TMT'nin kuruluş amacında belirtilen bu sebepler, aslında 1877-1878 Osmanlı Rus savaşının sonunda oluşan siyasi ortamda 4 Haziran 1878'de imzalanan Osmanlı-İngiliz gizli antlaşması ile, mülkiyeti Osmanlı'da kalmak kaydıyla Kıbrıs'ın idaresinin geçici olarak İngiltere'ye devredilmesi ile¹ yavaş yavaş oluşmaya başlamıştı. İngiltere, adaya yerleştiği günden itibaren, Kıbrıs'ı nasıl ilhak edeceğinin hesabı içindeydi. Nitekim, I. Dünya Savaşı, İngiltere için uygun bir fırsat oldu ve Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa girişini bahane ederek, Kıbrıs'ı ilhak ettiğini duyurdu. Savaşın sonlarına doğru ise ada halkının İngiliz vatandaşlığına geçmesi emrini yayınladı. Bu oldubittiye karşı çıkan binler-

¹ Mahmut Celaleddin, **Mirat-ı Hakikat**, C.III, İstanbul 1327, s.134- 137.

ce Türk, Anadolu'ya göç etti. Ancak, Lozan Antlaşması'nda Kıbrıs'ın İngiliz idaresinde kalmış olması, Kıbrıs Türkleri için çok acı oldu. Acılarının bir tepkisi olarak, fırsatını bulan Türkler Anadolu'ya göç etmeye başladılar. Tabii ki, çare göç değildi. Asırlardır, vatan edindikleri adada insanca yaşayabilme ortamının sağlanması Türkiye'nin esas hedefi idi. Ancak, zaman içinde Kıbrıs Türkleri'nin durumları gittikçe kötüye gidiyordu. İngiliz idaresinde 1930'lu yıllara gelindiğinde, Kıbrıs Türk toplumu, adada var olabilmeyen, insanca yaşayabilmenin, kimliği ve kültürünü koruyabilmenin zorluğu içindeydi. Türkler bir taraftan İngiliz idaresine karşı kimliklerini ve varlıklarını korumaya çalışırken, bir taraftan da Rumlar'ın gündün güne artan Enosis hedefleri karşısında adeta Kıbrıs'ta var olma veya yokolma sınırına gelmiş bulunuyorlardı. 30'lu yıllarda artarak devam eden baskılar karşısında, Kıbrıs Türk toplumu yavaş yavaş teşkilatlanmaya başladı.

Kıbrıs Türk Aydınları Av. Necati Özkan'ın önderliğinde 1930 seçimleri öncesinde Milli Cephe'yi kurdular. 1942'de kısa adı KATAK olan Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu oluşturuldu. Kısa bir süre sonra ise 23 Nisan 1944'te Dr. Küçük'ün evinde Kıbrıs Milli Türk Halk Partisi kuruldu. Bu partinin temel amacı Enosis'e karşı Türk milli menfaatini korumak idi. Bundan dolayı kısa bir süre sonra adı "Kıbrıs Türktür" partisine dönüştürüldü. Türk işçileri de milli bir teşkilatlanmaya gittiler. Değişik adlarla kurulan işçi kuruluşları 1945 yılında Türk İşçi Birlikleri Kurumu çatısı altında birleşti. 1949 yılında da Kıbrıs'taki bütün Türk kuruluşları Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonunu oluşturdu. Bu süreçte, asıl hedefi Enosis'i gerçekleştirmek olan Rum terör örgütü EOKA'nın Türkler üzerindeki silahlı propaganda faaliyetlerini artırması, Türkleri tabii olarak bir nefsi müdafaaya yöneltti. 1955'te Türk köylerini yakıp yıkmaya başlayan EOKA tedhiş örgütüne karşı Türklerin can ve mal güvenliğini hayatlarını korumak ve Enosis'e set çekmek için Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı kuruldu. 27 Temmuz 1957'de Burhan Nalbantoğlu, Rauf Denктаş ve Kemal Tanrısevdi tarafından kurulan Türk Muka-

vemet Teşkilatı'na böyle bir süreçten gelindi². Aslında Kıbrıs Türk toplumunun yaşadığı sıkıntılar yalnızca siyasî ve güvenlik alanında sınırlı olmayıp, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda da oldukça yoğun idi. Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı'na uzanan süreçte Kıbrıs Türkleri'nin yaşadığı sıkıntılar, şüphesiz anavatan Türkiye tarafından da yakından takip ediliyordu. Türkiye'nin Kıbrıs Konsolosluğu'nca 1938 yılında kaleme alınan bir rapor, bugünlerde Kıbrıs Türkleri'nin yaşadığı zorluklar ve problemleri anlama bakımından oldukça önemli gözükmetedir. Türkiye'nin Kıbrıs Konsolosu³ Türkler'in durumunu analitik bir yaklaşımla ortaya koyarak bazı çözüm yolları da sunmaktadır. Konsoloslukça Hariciye Vekaleti'ne gönderilen ve Hariciye Vekaleti'nce de Başvekaletle arzedilen raporda, bir yıl önce 1 Mayıs 1937'de sunulan ve Kıbrıs Türkleri'nin mevcut durumunu dile getiren rapora ilave olarak arada geçen bir yıl zarfındaki mevcut durum tekrar analiz edilerek bazı öneriler geliştirilmiştir.

Şimdi bu raporu aynen veriyoruz⁴;

II- KIBRIS TÜRKLERİ'NİN DURUMUNA DAİR TÜRKİYE'NİN KIBRIS KONSOLOSLUĞUNCA HAZIRLANAN RAPOR

“Yüksek Başvekâlete

14.5.1937 tarihli ve 10183 /298 numaralı tezkereye ektir:

Kıbrıstaki Türk ekalliyeti hakkında Kıbrıs Konsolosluğumuzdan alınan raporun bir sureti leffen takdim kılındığımı arz vesilesiyle derin saygılarımı yenilerim.

Hariciye Vekili (İmza)

² Bu kuruluşlar ve teşkilatlanma faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Sabahattin İsmail, *100 Soruda Kıbrıs Sorunu*, Kastaş yayınevi, İstanbul 1998, s.26- 45.

³ Raporun sonunda Kıbrıs Konsolosunun ismi bulunmamaktadır. Konsolosun ismini tespit hususunda T.C. Lefkoşa Büyükelçiliğine yaptığımız yazılı müracaatlarda tatmin edici sonuç alınamamakla birlikte T.C. Dışişleri Bakanlığına yaptığımız müracaatta 1936-1938 Yıllarında “Kıbrıs Larnaka'daki Türkiye Şehbenderliğinde Konsolos” olarak Mahmut Ekrem Arar'ın görev yaptığı bilgisi elde edilmiştir (T.C.Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşiv daire Başkanlığı'nın B.06.0.DİAD.0.0-262-20-2011/ 5454650 sayılı yazıları)

⁴ *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, 030.10.124.887.3 (7 sayfa)

1.5.1937 tarihli tahriratla Kıbrıs Türkleri'nin vaziyetini arz etmiş ve bunların birçok müşkilatla karşılaşmakla beraber henüz mevcudiyetlerini muhafaza edebildikleri ve kendilerine bazı cihetlerden muavenet edilmek imkânı bulunursa şuurlu bir kitle halinde Kıbrıs'ta yaşamaları temin edilebileceği neticesine vasıl olmuşum. Bugün yine bu mevzua avdet ederek arada geçen bir sene zarfındaki müşahedelerimi mütalâalarım ile bildirmek ve alınabilecek tedbirler hakkındaki fikirlerimi arz eylemek isterim.

Kıbrıs Türkleri'nin burada barınmalarına engel olacak mahiyetteki hadiseleri, *mahalli hükümetin tazyikatı, iktisadi vaziyetlerinin darlığı* ve bunlardan mütevellid olan *hicret arzusu* olarak üç madde toplamak mümkündür. Bunların her biri hakkında icap eden tafsilatı aşağıda arz ediyorum:

1- Kıbrıs Türkleri'nin mahalli hükümetten gördükleri en büyük tazyik, milliyetlerinin tanınmasında milli kültürlerini yaşatacak vasıtalarından birer birer mahrum edilmeleridir. Buradaki soydaşlarımız hükümetçe Türk değil, İslam cemaati olarak tanınmıştır. Evvelce bu tabirin hususi bir manâ ifade etmemiş olduğu muhakkaktır. Fakat son senelerde her nedense bir İslamcılık siyaseti takip edilmekte olduğundan İslam tabiri Türk'e muhalif bir tabir olarak daha doğrusu İslamcılık, Türklerin milli hisleri söndürülmek için bir alet gibi kullanılmaktadır. Türk Lisesinin unvanının İslam Lisesine çevrilmesi, Türkçe gazetelere sansür konularak Türk kelimelerinin İslam'a tahvil edilmesi hep bu siyasetin tatbikatı neticelerindendir. Türklük aleyhindeki faaliyetler bilhassa maarif sahasında görülmektedir. Talebe 3/ bulunmadığı bahanesiyle birçok Türk ilmekteplerinin kapatıldığını ve Türkiye'den gelen kitapların okutulmaması için kitapsız tedrisat usulünün ihdas edildiğini evvelce arz etmiştim. Fakat en ziyade müdahaleye uğrayan müessese lisedir. İsminin İslam lisesi'ne tahvil edilmesi, başına muallimlik mesleğiyle hiçbir alâkası olmayan bir İngiliz müdürün getirilmesi, milliyetperver muallimlerin işten çıkarılması suretiyle sönük bir hale getirilmiş olan bu mektep bu haliyle beraber yine göze batmakta, talebenin tahdidi, hellen? Sınıfla-

rın açılması gibi tedbirlerle her gün bünyesi tahrip edilmeye çalışılmaktadır. Hükümet mahâfili, *liseden çıkan talebenin Türkiye’de yüksek mekteplere gitmekte ve ondan sonra orada iş bularak bir daha Kıbrıs’a dönmekte oldukları cihetle lise mezunlarından Adaya bir fâide gelmediğini* ve binnetice bu müessesenin lüzumsuz olduğunu ileri sürmektedirler. Fakat liseden çıkanların iş bulmaları için hiçbir kolaylık gösterilmediği gibi Türkiye’de yüksek tahsil görenlerin Adaya avdetle orada çalışabilmelerine birçok mâniler çıkarılmaktadır. Ezcümle son seneler zarfında (çıkarılan) kanunlarla avukatlık ve doktorluk gibi mesleklerin ifası İngiltere Üniversiteleri mezunlarına hasredilmiştir.

Türklerin iktisadi vaziyeti ise gençlerin İngiltere’de tahsil eylemelerine müsait değildir.

Milliyet hissini söndürmek için yapılan faaliyetlere rağmen son zamanlarda zuhur eden iki hadise Kıbrıs Türkleri’nin Türkiye’ye olan bağlılıklarının eskisinden daha kuvvetli olduğunu ispat etmiştir. Bunlardan biri, Kırşehir ve havalisinde vukua gelen ve birçok vatandaşımızın ölümü ve binlerce kişinin yersiz kalmasıyla neticelenen zelzele felakettir ki bu acı haber bura Türklerinde pek büyük bir tessür ve alâka uyandırmış ve 4/ Türk halkını felaketzede kardeşlerine yardıma sevk etmiştir. Adanın en hücre köşesindeki Türk köylüleri bile bu hayırlı işe iştirak etmiş ve toplanan para tahminen 1500 İngiliz lirasına bâliğ olmuştur ki fakir olan Kıbrıs Türkleri için istisgar edilemeyecek (küçümsenemeyecek) bir paradır.

İkinci hadise de Hamidiye mektep gemimizin Kıbrıs’a ziyaretidir. Altmış senedir Türk bayrağını taşıyan bir gemi görmemiş olan Ada Türkleri bir taraftan Magusa’ya koşmuş ve gemimizi sevinç gözyaşları ile istikbal etmişlerdir. Gemi subay ve talebeleri de Lefkoşa’ya geldikleri zaman aynı hararetle tezahürlerle karşılanmışlardır. Hamidiye’nin buraya gelmesinin böyle büyük bir heyecan tevlid edeceğini tahmin eden Hükümet, bu heyecanı bir dereceye kadar teskin için, geminin gelişinden bir müddet evvel Türkçe gazetelere sansür vaz ederek bu ziyaret hakkında yazılar yazılmasını men etmiş-

ti. Bir memleketin asayişinden mesul olan idarenin umumi intizamı ihlal edebilecek mahiyette hadiselerin önünü almaya çalışması tabii bir hak olduğu muhakkaktır. Fakat sansürün konulmasını icap ettiren sürütle mahdud olması iktiza ederdi. Hâlbuki fiiliyatta böyle olmamış ve sansürden istifade edilerek Kıbrıslılar hakkında *Türk* kelimeleri *İslam*'a, *Bay* tabiri de *bey* ve *efendiye* tahvil ettirilmiştir. Bundan maada o günlerde Türkiye hakkında bilhassa *Hatay Meselesine* müteallik olarak gelen haberlerin neşrine mümânaat edilmiştir. Hamidiye Ada'dan ayrılalı bir buçuk ay olduğu halde sansür hala kaldırılmamış ve bu suretle Türk cemaati, yedi sene evvel İngiliz idaresine karşı isyan eden Rum cemaatinden daha dün bir vaziyette bırakılmıştır. İslamcılık siyasetinin fesi temin etmeğe çalışmak gibi bazı gülünç safhaları da vardır. Evvelce de arz etmiş olduğum gibi, bugün Kıbrıs'ta bazı ihtiyarlarla Evkaf Müdürü'nden başka fes giyen yoktur. 5/ Bu cihet müstemleke memurlarının hoşuna gitmiş olacak ki birkaç ay evvel istinaf mahkemesi azasından Fuad ile Lefke Türk Belediye Reisine merasim esnasında fes giymeleri emredilmiş ve o sırada bu kararın yavaş yavaş diğer Türkler'e de teşmil edileceği rivayetleri şâyi olmuştu. Fakat kendisine aynı tebligat yapılan Lefkoşa Hakimi Raif'in bu hareketten kat'i suretle imtina üzerine bu tasavvur şimdilik gevşemiş gibidir.

2- Kıbrıs Türkleri'nin iktisadi vaziyeti hakkında geçen raporumda arz eylediğim malumata ilave edecek mühim bir şey yoktur. Türk cemaatinin iktisaden geri olmasının sebepleri ikidir. Evvela; adanın iktisadi vaziyeti iyi değildir. Diğer de bütün ticaret Rumlar'ın elindedir. Gerek Rum ticaret evleri ve gerek banka vesaire gibi diğer müesseseler Türk memur hemen hemen kullanmamakta olduğundan Türkler'e bu sahada iş bulmak muhal gibidir.

3- Mahallî idareden gördükleri tazyik ve iktisadi vaziyetlerinin fena olması Türklerin büyük bir kısmında hicret arzuları uyandırmıştır. Cumhuriyet Hükümetimizin ahiren ittihaz eylediği karar üzerine Kıbrıs'tan muhacir kat'i surette kabul edilmemekte olduğundan konsoloslukça bittabi bu gibi müracaatlar kabul edilmemekte ve hatta ah-

valleri zat-ı devletlerince de malum olanlara olbabdaki emir üzerine pasaport verilmemektedir. Bu vaziyet karşısında geçen sene birçokları kayıklarla vesikasız olarak cenubî Anadolu limanlarına gitmişlerdi ki bu hadise, hicret arzusunun ne dereceye kadar kuvvetli olduğunu ispat eder. Kayıklarla gidenlerin bilahare iade edilmeleri bu hadisele- re nihayet vermiştir. Fakat bu hususta yapılacak küçük bir müsamaha binlerce kişinin Türkiye'ye hicretini intac edecektir. Yalnız diğer bir kısım muhacirler vardır ki bunların hicretleri devam etmektedir. Bunlar da tahsillerini ikmal için Türkiye'ye gidenlerdir ki hemen bilâ-istisna Türkiye'de kalmakta ve yavaş yavaş Kıbrıs'la 6/ alâkalarını fek eylemektedirler. Tabii ırkdaşlarımızın okuyup münevver bir ferd olarak yetişmeleri gerek kendileri için ve gerek memleketimiz için çok fâidelidir. Fakat neticede Kıbrıs'ta münevver zümresinden kimse kalmamaktadır ki ileride bu cihet, Kıbrıs Türkleri'nin yalnız esnaf ve köylüden ibaret bir kitle olarak kalmalarını mucip olacaktır.

4- Kıbrıs Türkleri'nin Hükümetimizce de arzu edildiği gibi, şuur- lu ve milliyetlerine merbut bir kitle olarak yaşamalarını temin edecek tedâbire gelince bu husustaki müşahedelerime istinaden hatıra gelen fikirlerimi aşağıda iştisar ediyorum (sayıyorum).

Evvela Kıbrıs Türkleri'nin milliyetlerinin Hükümetçe tanınmasını ve onların milli harslarını inkişaf ettirecek vesaite malik olmalarını temin eylemek icap eder ki bu cihet ancak İngiltere Hükümeti ile itilaf suretiyle mümkün olabilir. Kanaatimce burada tatbik edilen siyaset İngiltere Hükümetinin bir prensip haline soktuğu bir siyaset değildir. Bilakis ekseri Afrika müstemlekelerinde hizmet ettikten sonra buraya gönderilen ve bura Türklerini Afrika zencileri ile kıyas eyleyen dar kafalı müstemleke memurlarının şahsî siyasetleridir. Son zamanlarda dostluğumuza çok kıymet veren İngiltere hükümetine, bura Türkleri ile Cumhuriyet Hükümetimizin alâkadar olduğu mü- nasip bir şekilde ifade edilirse tatbik edilen siyasetin tebdil edilme- si kaviyyen melhuzdur. Bir de yukarıda arz eylediğim gibi doktor, avukat gibi serbest meslek erbabının burada mesleklerini icra edebil- meleri ancak İngiltere üniversitelerinden mezun olmalarıyla meşrut

olduğundan burada münevver bir zümrenin mevcudiyetini temin edebilmek üzere şu çare düşünülebilir;

Türkiye yüksek mekteplerinde okumakta olan Kıbrıslı gençlerden bir kısmına, eski tabiiyetlerinin muhafaza ettirilmesi ve bunların Türkiye'de 7/ tahsillerini bitirdikten sonra hükümetimiz hesabına İngiltere'ye gönderildikten sonra yine Kıbrıs'a iade edilmeleri ki bu suretle Kıbrıs Türk cemaati de ihtiyacı olduğu münevver zümreye ve tabii müşavirine mâlik olmuş olacaktır.

Türklerin iktisadi vaziyetlerinin ıslahı için de milli bankalarımızdan birinin burada bir şube açması, iktisadi teşebbüslere girişecek Türkler'e az bir faizle ikrazda bulunması pek faydeli bir hareket olacaktır. Bu suretle bir çok Türklerin ticarî hayata atılmaları temin edileceği gibi bu yüzden meydana gelecek müesseselerde birçok Türk gençlerine iş bulmak da mümkün olacaktır. İskenderun'a sefer yapan Türk vapurlarının Kıbrıs limanlarından birine uğraması da Kıbrıs ile Türkiye arasında münasebeti daha normal bir hale getirerek mühim menâfi temin edebilecek bir iş olacaktır.

Adana ve Mersin gibi bazı vilayetlerimizde bilhassa yaz zamanları mühim miktarda ziraâ ameleye ihtiyaç olduğu malum-ı alileridir. Kıbrıs'ta işsiz kalan ve yaşamak için pek cüz'î yevmiyelerle iktifa mecburiyetinde bulunan bir takım soydaşlarımızın hususi vize şerhiti altında muvakkat bir zaman için o taraflara giderek birkaç ay çalışmalarına müsaade edilmesi de halkın refahına yardım edebilir. Bu hususta bittabi daha bir çok şeyler yapılabilir. Ki bunların teferruatının tespiti ancak hükümetimizin Kıbrıs Türkleri'ne muavenet hususunu bir prensip olarak kabul edilmesinden sonra mümkündür. Yalnız şunu arz eylemek isterim ki bu muavenet arzu edildiği takdirde bir an evvel karar altına alınarak tatbikine geçilmesi. Zira birkaç sene geçtikten sonra Kıbrıs Türkleri her cihetçe pek geri bir vaziyete düşecek ve hükümetimizin arzu eylediği gibi şuurlu ve milliyetini müdrük bir kitle olarak idameleri imkânsız bulunacaktır.

Bu vesile ile derin tazimatımı arz eylerim.

III- SONUÇ

Rapordan da açıkça anlaşılacağı üzere, 1930'lu yılların sonlarına doğru Kıbrıs Türk toplumu pek çok sıkıntı ve problemlerle adeta adada var olabilmenin mücadelesi içindedir. Bu problemlerin başında, mevcut İngiliz yönetiminin Türk toplumunun millî kimlik ve kültürüne yönelik baskıları gelmektedir. Bunun yanında Türklerin içinde bulunduğu *ekonomik durum* ve Ada'dan *göçe zorlanmaları* yaşanan diğer sıkıntılar ve zorluklar içinde en göze batan temel problemler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konsolosun ilk olarak üzerinde ısrarla durduğu husus Ada Türkleri'nin millî kimlik ve kültürlerine ve hatta eğitim ve öğretimlerine yönelik uygulanan baskılardır. Bütün sömürgeci ülkelerin uyguladığı bir metod olarak, İngiliz yönetiminin de Kıbrıs Türkleri'nin millî kimliklerini eritme yoluna giderek, burada kendi yönetimini daha güçlü kılmayı amaçladıkları görülüyor. Özellikle, Türk toplumunu aydınlatacak, yüksek öğrenim görmüş eğitilmiş, aydın kişilerin yetişmesi önünde çeşitli engellerin ve sınırlamaların konması bu anlamda oldukça düşündürücü görünmektedir. Bir çözüm yolu olarak, Türk Hükümeti'nin İngiliz Hükümeti ile görüşerek bu konuda Ada Türkleri'ni rahatlatacak tedbirlerin alınması arzu edilmektedir.

Kıbrıs Türkleri'nin adada varolabilmelerini ve insanca yaşayabilmelerini etkileyecek bir diğer temel mesele ise, *ekonomik durum* olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik alanda Türkler'e ciddi baskılar uygulanmakta, ekonomik imkânlar daha ziyade Rumlar'ın lehine kullanılmakta idi. Ticaretin Rumların elinde olması, ticari kurum ve bankalarda istihdam sağlanmaması vb. sebepler, Ada Türkleri'ni ekonomik olarak çok zayıf bir duruma düşürmüştü. O zamanın şartlarında, Türk bankalarının, girişimci Ada Türklerine krediler sağlaması, İskenderun limanına giden Türk gemilerinin Kıbrıs limanlarına uğraması, tarım mevsiminde Çukurova'da Kıbrıslı Türkler'e istihdam imkânlarının sağlanması gibi uygulamaların Ada Türkleri'nin ekonomisine ciddi katkı sağlayacağı, bir çözüm yolu olarak önerilmektedir.

Tabii ki her şeyin başında Türkler'e yapılan baskılarla Türkler'i Ada'dan göçe zorlayacak şartların ortadan kaldırılması, Ada'da insanca ve huzur içinde yaşama imkânlarının oluşturulması üzerinde ısrarla durulmaktadır.

Aslında Türk konsolosunun 30'lu yılların sonlarında Kıbrıs Türkleri'nin durumuna dâir üzerinde durduğu bu ve benzeri diğer problemler, zaman içerisinde Rumlar'ın enosis emellerini teşvik edecek zemini de hazırlamakta idi. 50'li yıllara gelindiğinde EOKA terör örgütünün Enosis yolundaki baskıları, bir nefis-i müdafaa olarak Türkleri savunmaya itmiş bulunuyordu. Tamamen kendilerini savunmak için bir avuç vatanperverin öncülüğünde kurulan ve bütün Kıbrıs Türküne mâl olan *Türk Mukavemet Teşkilatı*, bugün adada Kıbrıs Türkünün varlığının sebepleri arasında bulunmaktadır. Öteyandan, 30'lu yılların sonlarında Kıbrıs Türkleri'nin yaşadığı problemlerin, bazılarının bugün dahi mevcudiyetini sürdürmesi, Kıbrıs konusunda ne kadar mesafe alındığı noktasında bizleri bir özeleştiriye de sevkettirir.

